Eduskunnan hallintovaliokunta

Lausuntopyyntö, asia: HE 68/2022 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamiseksi

Yleistä

Ulvilan kaupungin talous

Nykyinen valtionosuusjärjestelmä ei ole suosinut Ulvilan kaltaista kuntaa. Saman kokoluokan kunnissa (10 000-20 000 asukasta) valtionosuudet ovat olleet pidemmällä aikavälillä vähintään 300-400 euroa suuremmat asukasta kohden, mikä tarkoittaa vuositasolla Ulvilan kaupungille noin 4 milj. euroa pienempiä valtionosuuksia. Kasvavien sote-menojen rahoitusvajetta on jouduttu kompensoimaan varsin korkealla tuloveroprosentilla.

Ulvilan sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä palo- ja pelastustoimen yhteistoiminta-alueen vastuukuntana toimii Porin kaupunki. Erikoissairaanhoidon palvelut järjestää Satakunnan sairaanhoitopiiri. Tästä johtuen Ulvilan kaupungilla ei ole ollut tosiasiallista mahdollisuutta vaikuttaa siirtyvien menojen kehitykseen ja hyötyä tätä kautta sote-uudistuksen rahoitusmalliin sisältyvästä menojen kasvun hillintään liittyvästä kannustimesta. Lounais-Suomen aluehallintovirasto on todennut palo- ja pelastustoimen nykyisen palvelutason Satakunnan alueella riittämättömäksi, mistä aiheutuu merkittävä korotuspaine kustannuksiin vielä vuoden 2022 aikana. Ulvilan kannalta rahoitusasema ei saa vaarantua sen vuoksi, että kaupunki ei ole voinut omilla toimillaan vaikuttaa siirtyvien kustannusten kasvuun.

Ulvilasta siirtyy hyvinvointialueelle laskennallisesti enemmän menoja kuin tuloja. Tasapainon muutos ennen siirtymätasausta on toukokuun 2022 laskelmissa 61 euroa/asukas, edellisen vuoden laskelmissa 88 euroa/asukas. Uudessa järjestelmässä siirtyvien tulojen ja menojen erotusta leikataan muutosrajoittimella, joka laskee vuoden 2023 valtionosuuksia noin 0,5 milj. eurolla.

Kuntien taloutta jää siirron jälkeen rasittamaan sote-kiinteistöjen saneeraustarpeet ja kiinteistöistä aiheutuva velka korkomenoineen. Korkotaso on kääntynyt nousuun, mikä lisää jatkossa kuntien korkokustannuksia. Satakunnan kunnat ovat jäämässä muita Suomen kuntia heikompaan asemaan, sillä sairaanhoitopiirin jäsenkunnat ovat maksaneet investoinnit myös palveluhinnastoon perustuvan jäsenkuntalaskutuksen kautta poistojen katteena, jolloin sairaanhoitopiirin lainanoton tarve vähentynyt ja kuntien vastaavasti lisääntynyt. Ulvilan kaupungin osuus sairaanhoitopiirin laskuttamista lainaosuuksista on noin 2,7 milj. euroa.

Sote-uudistuksen yhteydessä kunnat joutuvat alaskirjaamaan omista taseistaan kuntayhtymäosuudet, joista merkittävä osa on muodostunut edellä mainituista investointien rahoitusosuuksista. Alaskirjausten seurauksena kaikkein kuntien suhteellinen velkaantuneisuus kasvaa ja omavaraisuusaste pienenee, joten talouden tunnusluvut (myös kriisikuntakriteereinä käytetyt) heikkenevät. Satakunnassa tunnusluvut heikkenevät edellä mainitusta syystä muuta Suomea enemmän.

Kunnallisveroprosentin leikkurin muutos (12,64) voimassa olevaan lakiin (13,26) nähden on kuntien kannalta positiivinen. Leikkaus on kuitenkin suurempi kuin kevään 2021 laskelmissa esitetty taso (12,39), jonka mukaan kunnat ovat alustavasti suunnitelleet talouttaan. Ulvilan osalta muutos edelliseen laskelmaan tarkoittaa noin 0,6 milj. euron kunnallisverotulon menetystä.

Ulvilan kaupunki
Loukkurantie 1
28450 Vanha-Ulvila
Avoinna ma–pe klo 8–15

PL 77
28401 Ulvila
Vaihde (02) 677 4511

kirjaamo@ulvila.fi
etunimi.sukunimi@ulvila.fi
www.ulvila.fi

Huomiota

Veroprosenttileikkaus poislukien esityksen muutokset kuntien rahoitukseen ovat luonteeltaan teknisiä kuten valtionosuusjärjestelmän perushintojen tarkistukset ja siirtolaskentaan ja kustannustenjaon tarkistukseen liittyvien sanamuotojen täsmentäminen. Veroprosenttileikkauksen nousu edellisiin (kevään 2021) laskelmiin nähden lisää kuntien talouden tasapainotushaasteita.

Kustannusten siirtolaskelmien tulisi kohdella kaikkia kuntia tasapuolisesti. Laskelmien kannalta on ongelmallista, että kuntien tapa kohdistaa menoja vaihtelee merkittävästi, mikä voi aiheuttaa eriarvoisuutta lopputuloksen kannalta. Esitykseen kirjatut muutokset kustannusten tarkistamisesta vuoden 2022 tilinpäätöstietojen mukaisesti ovat kannatettavia, jotta siirtolaskelmat vastaavat mahdollisimman hyvin lopullista tilannetta.

Kunnille jää lakisääteisenä tehtävänä osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvistä tehtävistä sote-uudistuksen jälkeen. Kuntiin jäävän osuuden eritteleminen tilinpäätöstiedoista on ongelmallista, sillä kustannukset ovat osa hyvinvointialueille siirtyvien kustannusten palveluluokkaa. Kuntiin jäävä rahoitus tälle tärkeälle tehtävälle tulisi turvata myös lopullista laskentaa tehtäessä.

Yleinen talouden tilanne on muuttunut merkittävästi vuoden 2022 aikana. Inflaation kiihtyminen ja hintojen nousu heikentävät merkittävästi kuntien taloutta lähitulevaisuudessa. Lisäksi Ukrainan sotaan liittyvät pakotteet leikkaavat yritysten tuloja, jolloin riski kuntien verotulopohjan heikkenemiselle kasvaa. Myös edellä mainittujen tekijöiden vaikutus tulisi huomioida laskelmissa rahoitusjärjestelmän muutoksen yhteydessä.

Kuntien kannalta olennaisinta rahoitusjärjestelmän muutoksessa on varmistua, että kunnille varmistetaan riittävä rahoitus niiden järjestämisvastuulle jäävien lakisääteisten palveluiden tuottamiseen myös tulevaisuudessa riippumatta hyvinvointialueiden rahoitustarpeen kehityksestä.

Mikko Löfbacka
Kaupunginjohtaja
Ulvilan kaupunki

.